

a

FUNDACJA TAURUS

**ODPOWIEDZIALNOŚĆ
ZA DŁUGI**

SPADKOWE

BIULETYN PRAWNY NUMER 4
PUNKTU NIEODPŁATNEJ POMOCY
PRAWNEJ NR 1 I 2 W POZNANIU

Z

Podstawa prawna. Kodeks cywilny z dnia 23 kwietnia 1964 r. (Dz.U.Nr 16 poz.93 z późn. zm).

Księga czwarta. Spadki. Art. 1030 – 1034³

ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA DŁUGI SPADKOWE

Wejście w ogół praw i obowiązków majątkowych spadkodawcy w swej doniosłości prawnej niesie za sobą odpowiedzialność za zobowiązania, których podmiotem był zmarły. Nadto z otwarciem spadku ustawa łączy powstanie innych zobowiązań, których podmiotem staje się spadkobierca. Ogół tych zobowiązań ustawa określa mianem „*długi spadkowe*”. Nie zawsze zakres zobowiązań, które spoczywały na spadkodawcy odpowiadają zakresowi odpowiedzialności spadkobiercy. Instytucja prawa spadkowego zawierająca w swej treści regulacje odpowiedzialności za długi spadkowe to nadzwyczaj trudna materia dla ustawodawcy. Należało tutaj pogodzić interesy stron i to w taki sposób, aby z jednej chronić wierzycieli spadkodawcy, a z drugiej strony natomiast nie czynić regulacji zbyt rygorystycznej aby nie odwozić spadkobierców od przyjmowania spadku.

W prawie spadkowym wyróżnić można dwa rodzaje odpowiedzialności za długi spadkowe, tj: odpowiedzialność pełną, kiedy spadkobierca odpowiada za długi spadkowe z całego swojego majątku i to bez ograniczeń oraz odpowiedzialność ograniczoną.

Z uwagi na to, że nabycie spadku w chwili jego otwarcia ma charakter tymczasowy, koniecznym stało się uregulowanie wobec jakich zasad i w jakim zakresie

spadkobierca odpowiada za zobowiązania spadkodawcy. Trzeba mieć na uwadze także sytuację prawną spadkobiercy przed przyjęciem spadku jak i po jego objęciu przy tym ważny będzie fakt w jaki sposób ten spadek został przyjęty.

Art 1030 k.c. do chwili przyjęcia spadku spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe tylko ze spadku. Od chwili przyjęcia spadku ponosi odpowiedzialność za te długi z całego swojego majątku.

W odniesieniu do powyższej dyrektywy mamy dwie sytuacje prawne spadkobiercy. W zdaniu pierwszym ustawodawca ograniczył odpowiedzialność spadkobiercy do określonej masy majątkowej. Zatem majątek osobisty spadkobiercy, który znajduje się w jego posiadaniu w chwili otwarcia spadku oraz majątek spadkowy, stanowią dwie odrębne masy majątkowe nie związane z sobą i będące prawnie od siebie oddzielone. Mówiąc wprost w tej sytuacji prawnej majątek osobisty spadkobiercy nie może służyć zaspokojeniu wierzycieli spadkowych.

To ograniczenie odpowiedzialności oznacza, iż ewentualną egzekucję należności na rzecz wierzycieli będzie można prowadzić wyłącznie z masy spadkowej.

Zgodnie bowiem z art. 836 k.p.c. do czasu przyjęcia spadku egzekucja na zaspokojenie długu spadkodawcy dopuszczalna jest tylko ze spadku. Przed przyjęciem spadku nie może być z niego prowadzona egzekucja na zaspokojenie osobistego długu spadkowego.

Oczywistym jest, że gdy wierzyciel dysponuje już tytułem egzekucyjnym przeciwko spadkodawcy, może wystąpić do Sądu o nadanie powyższemu klauzuli wykonalności i to przeciwko spadkobiercom dłużnika. Jednakże spadkobierca do

czasu objęcia spadku może szukać ochrony poprzez żądanie zawieszenia tegoż postępowania do chwili oświadczenia o jego definitywnym nabyciu.

Jak wynika wprost z art. 1012 k.c., *spadkobierca może bądź przyjąć spadek bez ograniczeń odpowiedzialności za długi spadkowe (przyjęcie proste), bądź przyjąć spadek z ograniczeniem tej odpowiedzialności (przyjęcie z dobrodziejstwem inwentarza), bądź też spadek odrzucić.*

O terminie do złożenia takiego oświadczenia, traktuje art. 1015 k.c. § 1, *oświadczenie o przyjęciu, lub odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania.*

§ 2, brak oświadczenia spadkobiercy w terminie określonym w § 1, jest jednoznaczny z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza.

Wobec powyższego żądanie spadkobiercy o zawieszenie postępowania w kwestii nadania klauzuli wykonalności będzie zasługiwało na uwzględnienie a Sąd zobligowany jest do jego zawieszenia. (art. 176 k.p.c.).

Złożenie oświadczenia woli o przyjęciu spadku wprost lub przyjęcie spadku z dobrodziejstwem inwentarza (art.1015 k.c.), przez spadkobiercę zmienia radykalnie zasady odpowiedzialności za długi spadkowe. Od chwili oświadczenia lub upływu wskazanego terminu, spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe z całego swojego majątku. (art.1030 zd. drugie k.c.). W związku z tym przestaje istnieć dotychczasowa odrębność masy spadkowej i majątku osobistego spadkobiercy na rzecz wejścia tego spadku w skład majątku osobistego dziedzica. Należy ze szczególną uwagą tutaj pokreślić, że pomimo tzw. „*złania się tych majątków*” to o zakresie odpowiedzialności spadkobiercy decydować będzie jednak sposób przyjęcia spadku.

(art. 1012 k.c.). Bowiem w przypadku przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza odpowiedzialność ograniczona jest tylko do wysokości wartości masy majątkowej spadku pomimo, że dziedziczący z tego tytułu odpowiada całym swoim majątkiem.

Przykład: aktywa spadku wynoszą 1000 złotych. Długi spadkowe natomiast wynoszą 2000 zł. Przyjęcie z dobrodziejstwem inwentarza powoduje ochronę majątku spadkobiercy a jego odpowiedzialność istnieje wyłącznie do kwoty 1000 zł. (vide – przykład - Zmiany w prawie spadkowym). Jednak w przypadku przyjęcia spadku wprost odpowiedzialność spadkobiercy rozszerza się zawsze do całości długu spadkowego a w powyższym przypadku do kwoty 2000 zł.

Od tej chwili, każdy wierzyciel spadkobiercy jak i wierzyciel spadkodawcy mają prawo prowadzić egzekucję z całego majątku spadkobiercy. Co istotne egzekucja długów spadkowych do chwili działu spadku wymaga tytułu egzekucyjnego przeciwko spadkobiercy. Art. 799 § 1 k.p.c., nie pozostawia wątpliwości, iż: *do egzekucji ze spadku konieczny jest – aż do działu spadku - tytuł egzekucyjny przeciwko wszystkim spadkobiercom.*

Podkreślenia wymaga fakt odpowiedzialności rzeczowej spadkobiercy. Samo przyjęcie spadku tej odpowiedzialności nie modyfikuje i w sytuacji gdy spadkodawca odpowiadał za powstały dług z tytułu hipoteki lub zastawu to spadkobierca odpowiada w ten sam sposób. Pomimo, że zdanie drugie art. 1030 k.c. traktuje, iż: *od chwili przyjęcia spadku spadkobierca ponosi odpowiedzialność za te długi z całego swojego majątku*, to regulacja ta nie ma wpływu na odpowiedzialność rzeczową spadkobiercy, gdyż odpowiedzialność rzeczowa powstaje ze względu na nabycie własności rzeczy obciążonej.

Wskazać należy także, że gdy spadkobierca pozostaje w związku małżeńskim i gdy panuje ustrój wspólności majątkowej to z zasady nabyte w drodze dziedziczenia przedmioty majątkowe wchodzi w skład majątku osobistego spadkobiercy. Tutaj wierzyciel może dochodzić zaspokojenia z całego majątku spadkobiercy ale tylko tego osobistego, także z jego wynagrodzenia za pracę lub z dochodów uzyskanych przez dłużnika z innej działalności zarobkowej lub korzyści uzyskiwanych przez spadkobiercę z jego praw na co wskazuje art. 33 pkt. 9 i art.41 § 3 k.r.o..

Na koniec nadmienić trzeba, że zasada odpowiedzialności ustalona w art. 1030 zdanie pierwsze k.c. znajduje zastosowanie również w przypadku odpowiedzialności dziecka poczętego w chwili otwarcia spadku. Co do zasady przed urodzeniem się dziecka nie może przecież dojść do przyjęcia spadku przez *nasciturusa* w sposób wyraźny lub dorozumiany. Krąg osób powołanych do dziedziczenia ustalony zostanie dopiero po urodzeniu się dziecka. Przy tym istotne będzie czy dziecko urodziło się żywe i czy zmarło np. po porodzie czy też urodziło się już martwe. Ten fakt będzie miał znaczenie dla ustalenia ostatecznego kręgu osób powołanych do spadku.

Radca Prawny
Krzysztof Jankowski

LITERATURA:

Kidyba Andrzej, Kodeks cywilny. Komentarz.
Gudowski Jacek, Kodeks cywilny. Komentarz.